

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu
Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Czas wolny jako narzędzie zmiany społecznej		brak	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Pedagogiki Społecznej			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Nauk Społecznych	Praca socjalna	forma	stacjonarne
		moduł	wszystkie
		specjalnościowy	wszystkie
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr Alicja Zbierchowska			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		2	
Ćw. audytoryjne		30 godzin ćwiczeń	
Sposób realizacji zajęć		15 godzin pracy własnej studenta: zapoznanie z wybraną literaturą, przygotowanie do kolokwium +	
zajęcia poza pomieszczeniami dydaktycznymi UG, zajęcia w sali dydaktycznej		15 - przygotowanie i zrealizowanie projektu animacyjnego z osobami ze środowisk defaworyzowanych	
Liczba godzin		Razem 60 godz. = 2 ECTS	
Ćw. audytoryjne: 30 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2025/2026 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
fakultatywny (do wyboru)		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
<ul style="list-style-type: none"> - Analiza zdarzeń krytycznych (przypadków) - Dyskusja - Metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny) - Praca w grupach		Sposób zaliczenia	
		Zaliczenie na ocenę	
		Formy zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - kolokwium - wykonanie pracy zaliczeniowej - wykonanie określonej pracy praktycznej	
		Podstawowe kryteria oceny	
		kolokwium: znajomość literatury przedmiotu i zagadnień omawianych na zajęciach,	
		projekt praktyczny:	
		<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność nawiązania współpracy z instytucjami pracującymi z osobami z grup defaworyzowanych w celu uzyskania danych potrzebnych do zaprojektowania działań animacyjnych -umiejętność dostosowanie zaproponowanych działań animacyjnych do możliwości i wieku uczestników procesów pomocowych -przeprowadzenie zajęć animacyjnych. - zaangażowanie, kreatywność zaproponowanych rozwiązań	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

zakładany efekt uczenia się	kolokwium	projekt
	Wiedza	
S1P_W05	+	+
	Umiejętności	
S1P_U09	+	+
	Kompetencje	
S1P_K02		+
S1P_K07		+

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi**A. Wymagania formalne**

brak

B. Wymagania wstępne

Student zna filozoficzne, psychologiczne i socjologiczne koncepcje rozwoju, wie jaką rolę odgrywa w tym procesie rodzina, szkoła oraz grupa rówieśnicza; prezentuje otwartą postawę wobec stereotypów, w szczególności w stosunku do grup marginalizowanych

Cele kształcenia

Podstawowym celem przedmiotu jest poznanie studentów z pojęciami, teorią i społeczno-wychowawczą problematyką czasu wolnego. Ukazanie potrzeb i możliwości pracy wychowawczej w sferze czasu wolnego wobec różnych kategorii osób z grup defaworyzowanych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Założenia programowe obejmują także wskazanie na potencjał i możliwości wykorzystania czasu wolnego jako narzędzia diagnozy oraz drogi wyjścia z sytuacji wykluczenia społecznego. W trakcie zajęć wspólnie ze studentami zastanowimy się nad różnymi sposobami „doświadczania i oswajania wykluczenia” czyli z jednej strony różnych sposobów jego doświadczania i przeżywania, szczególnie w zakresie partycypacji społecznej, z drugiej natomiast, procesów społecznego ich oswajania poprzez różnorodne projekty społeczno - kulturalne realizowane z tą kategorią osób, wskazanie tkwiącego w nich potencjału społecznej inkluzji.

Treści programowe**A. Czas wolny - próba rekonstrukcji pojęcia, funkcji i znaczenia :**

Czas wolny w perspektywie pracy socjalnej. Funkcje społeczne czasu wolnego. Wychowawcze i kulturotwórcze znaczenie czasu wolnego. Współczesne formy spędzania czasu wolnego: turystyka, sport, środki masowego przekazu. Wychowawcze, zdrowotne i kulturotwórcze znaczenie zabawy. Współczesne formy osobotwórczego i emancypacyjnego wykorzystania czasu wolnego (filharmonia, teatr, wystawa, muzeum, itp.). Placówki oświatowo-wychowawcze wychowania pozaszkolnego. Przejawy niewłaściwego spędzania czasu wolnego (przemoc, agresja, subkultura, sekty, blokowiska, samotność w sieci). Negatywne konsekwencje uzależnień od technologii informacyjnych (telewizja, komputery i gry komputerowe, Internet). Zagrożenia cyberprzestrzeni - zdrowotne, psychiczne, moralne, społeczne itd.

B. Kierunki rozwoju polityki społecznej wobec środowisk marginalizowanych.

Formy wspierania rozwoju i wyrównywania szans osób zagrożonych marginalizacją: -wspieranie indywidualnego rozwoju dziecka, bezpośrednie wsparcie rozwoju osób zagrożonych marginalizacją: kształtowanie umiejętności społecznych oraz wyrównywanie deficytów, rozwój zdolności; wsparcie istniejącego systemu pomocy: diagnoza, szkolenia, tworzenie koalicji; aktywizowanie różnych grup społecznych do podejmowania działań na rzecz osób zagrożonych marginalizacją: promocja dobrych praktyk, kampanie informacyjne.

C. Czas wolny jako wskaźnik partycypacji społecznej oraz droga wyjścia z sytuacji wykluczenia społecznego.

Koncepcja zmiany w świetle modelu dynamiki kulturowej M. J. Hatch. Idea pracy metodą projektów społeczno-kulturalnych (aktywne uczestnictwo w życiu społecznym). Cele podejmowanych działań (stworzenie warunków sprzyjających wyjściu osób uczestniczących w projekcie poza własne środowisko, kształtowanie postawy otwartości). Funkcje i zadania animatorów (znalezienie sposobów i określenie zasad uczestnictwa w realizacji projektów, uczestnictwo w projekcie jako możliwość zdobycia nowych doświadczeń oraz narzędzie zmiany społecznej). Działalność stowarzyszeń i organizacji realizujących projekty społeczno-kulturalne na rzecz osób z obszarów wykluczeń: Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA, Fundacja Cudów Szafa – Warsztaty Twórczego Myślenia i Działania dla Gimnazjalistów i Uczniów Szkół Podstawowych (Dom Kultury Morena, ul. Zofii Nałkowskiej), Stowarzyszenie Mierz Wysoko, Stowarzyszenie Praktyków Kultury, Stowarzyszenie Pedagogiki Alternatywnej, Stowarzyszenie Grupa Pedagogiki i Animacji Społecznej w Warszawie, Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień, Towarzystwo Profilaktyki Środowiskowej „Mrowisko” w Gdańsku, Centrum Profilaktyki i Edukacji Społecznej „Parasol” - Kraków, Stowarzyszenie Mocni w Duchu w Łodzi. Przykładowe projekty: „Moje podwórko - mój świat”, „Alternatywa to – my”, „Nie tylko szara ulica”, „W dziecięcym obiektywie”, „Czysty zysk”, „Kumpel z Placu”, „Wytańczmy marzenia”, „Okna otwarte”.

Wykaz literatury**A.1. wykorzystywana podczas zajęć i A.2. studiowana samodzielnie przez studenta:**

Orłowska M., Przymus beczynności. Warszawa 2007.

Orłowska M., Błęszyński J., Czas wolny jako środowisko życia, PWN, Warszawa 2016 Czerepaniak -.Walczak M., Wychowanie do czasu wolnego, w: Dudzikowa M. (red.), Wychowanie. Pojęcia. Procesy. Konteksty, t. 2. GWP, Gdańsk 2007.

Pięta J., Pedagogika czasu wolnego, Almamater, Warszawa 2008.

Sokłowska J., Miasto jako przestrzeń potencjalna kultury. Czas wolny w narracjach młodych Gdańszczan, W: W: Miasto jak wspólny pokój: gdańskie

modi co-vivendi red. M. Mendel Gdańsk 2015 Wyd. Gdańskie Towarzystwo Naukowe : Instytut Kultury Miejskiej.

Orłowska M., Problemy czasu wolnego w pedagogice społecznej, w: Pedagogika społeczna, S. Kawula (red.), Toruń 2004, Wyd. Adam Marszałek, s. 581-59

Cueff D., Dziecko na ulicy. Europejski projekt DAPHNE: Zwalczanie przemocy wobec dzieci ulicy. Przewodnik metodologiczny.

<http://www.gpas.org.pl/indexfl.html>.

Bielecka E. (red.), Streetworking. Teoria i praktyka. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogiki Resocjalizacyjnej, Warszawa 2005.

B. Literatura uzupełniająca (do wyboru)

Czerepaniak – Walczak M., Od próżniaczenia do zniewolenia, w: Pedagogika społeczna. T. 2. red. E. Marynowicz - Hetka, Warszawa 2007. Kapica G., Dylematy czasu wolnego młodszych uczniów, w: Pogranicza edukacji, red. M. Bugdol, Kapica M., Pośpiech J., Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Racibórz 2004, s. 139-151.

Maciantowicz E., Organizacja czasu wolnego uczniów klas IV-VI w środowisku wiejskim - komunikat z badań, w: Pedagogika w działaniu społecznym, red. T. Dyrda, S. Ścisłowicz, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości, Ostrowiec Świętokrzyski 2004, s. 309-314.

Kierunkowe efekty uczenia się	Wiedza
[S1P_W05] [S1P_U09] [S1P_K02] [S1P_K07]	[S1P_W05] Student: - zna i rozumie w pogłębiony sposób kulturowe uwarunkowania procesów edukacyjnych, potrafi wskazać na tkwiący w nich potencjał wykluczania bądź społecznej inkluzji. - zna i rozumie w pogłębiony sposób kierunki rozwoju polityki społecznej wobec środowisk marginalizowanych oraz formy wspierania rozwoju i wyrównywanie szans osób zagrożonych marginalizacją. - zna i rozumie w pogłębiony sposób idee i cele pracy metodą projektów społeczno-kulturalnych. Zna potencjał wyjaśniający modelu dynamiki kulturowej. - zna i rozumie w pogłębiony sposób działalność stowarzyszeń i organizacji realizujących projekty społeczno - kulturalne na rzecz osób z obszarów wykluczeń: w środowisku życia. Posiada umiejętność krytycznego ich zinterpretowania; weryfikacja: udział w dyskusji, pozytywna ocena z kolokwium .
	Umiejętności S1P_U09] Student: - potrafi właściwie analizować przejawy i przyczyny niewłaściwego spędzania czasu wolnego, takie jak: przemoc, agresja, subkultury, sekty, blokowiska, samotność w sieci. - potrafi wskazać na negatywne konsekwencje uzależnień od technologii informacyjnych (telewizja, komputery i gry komputerowe, Internet); - potrafi wykorzystać potencjał wyjaśniający modelu dynamiki kulturowej do tworzenia projektów społeczno-kulturalnych mających na celu wykorzystania czasu wolnego jako narzędzia zmiany społecznej. - potrafi realizować zadania animatora w zakresie wykorzystania czasu wolnego jako narzędzia zmiany społecznej w oparciu o diagnozę środowiska uwzględniającą przyczyny i potrzeby zmian; weryfikacja
	Kompetencje społeczne (postawy) Student : [S1P_K02] jest gotowy do pracy w grupie, rozumie wartość współdziałania specjalistów w zakresie wykorzystania czasu wolnego jako narzędzia zmiany społecznej, potrafi odnaleźć się w różnych rolach w pracy zespołowej;] [S1P_K07] jest gotowy do rozwiązywania problemów wykazując się kreatywnością. Poszukuje i wdraża nowe, niestandardowe rozwiązania w zakresie wykorzystania czasu wolnego jako narzędzia zmiany społecznej, jest gotowy do prawidłowego identyfikowania i rozstrzygania dylematów związanych z wykonywaniem zawodu pracownika socjalnego - animatora, prawidłowo diagnozuje środowisko, w szczególności sytuacje trudne; rozstrzyga związane z nimi dylematy, stosując zasady etyki zawodowej, w tym w szczególności: respektowania praw osób marginalizowanych.
Kontakt	

alicja.zbierzchowska@ug.edu.pl

DO WERYFIKACJI